

Med anledning häraf anhåller jag vördsamt, det Riksdagen ville besluta att uti 12 § Ärfda-balken inrymmes det stadgande:

att arfskifte efter död person skall, derest fastighet förekommer till delning, inom viss tid (t. ex. ett år) efter dödsfallet eller längre, om därför förefinnes skäl och domaren sådant tillstodjer, vid lämplig påföljd upprättas och å det ting som infaller näst 3:ne månader derefter till vederbörlig domstol ingifvas för inregistrering på sätt som är föreskrifvet med bouppteckning.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 27 Januari 1873.

J. E. Billström.

N:o 35.

Af Herr **C. A. Larsson**: *Om successiv afskrifning af grundröntor och kronotionde.*

Då jag vid riksdagen 1869 väckte motion om grundröntornas kapitalisering på det sätt, att staten skulle öfverlåta desamma på allmänna Hypotheks-banken i utbyte mot dess femprocentsobligationer till ett mot kapitalet svarande belopp, så rönte denna motion föga understöd, hvarken i Första, eller Andra Kammaren, utan förslaget ogillades. Det fanns då föga mer än en person i hvardera Kammaren, som gillade den af mig framkastade principen för frågans nöjaktiga lösning. Under den treåriga riksdagsperiod som sedermera förflutit, har denna fråga hållits vid lif af åtskilliga ledamöter i Andra Kammaren; men icke nog med att den varit väckt och diskuterad, den har tagit stora steg framåt i en för jordbruket än mera fördelaktig riktning, och mina dåvarande motståndare hafva vid senaste riksdag visat sig hylla samma aflösningsprincip som de tre år förut motarbetade.

Då man läser den uttömmande diskussion som hölls i Riksdagens båda Kamrar under förliden riksdag, så finner man att denna fråga numera icke gerna kan falla. Man finner af samma diskussion, att ämnet vunnit en sådan uppmärksamhet, att det numera blott kan vara tvist om tiden och sättet för den stora reformens genomförande; ty att den bör genomföras så fort som möjligt, derom tyckas meningarne icke vara särdeles mycket delade. Egarne af den svenska skattejorden göra sig också den förhoppningen, att vår nya representation icke skall alltför länge tveka om uttagandet af detta viktiga steg för lindring uti de utgifter, som hota att göra skattejordsegarne oförmögne till att uppbära de bördor, som under mansåldrar allt mer och mer hopat sig på deras svaga skuldror.

Ingen må heller förtänka dem om de hysa hopp om lindring i deras olidliga onera, sedan de alltmera kommit till insigt deri, att sättet för dessa grundräntors uppkomst icke alltid varit af fullt rättvis beskaffenhet. De hufvudsakliga invändningar mot reformen, som man på senaste riksdag gjorde voro följande:

att det skulle vara föga förenligt med rättvisa, om staten skulle ersätta »Pål hvad Per för 200 år sedan förlorat», enär grundskatterna vore jemförliga med en in-tecknad skuld. Detta påstående kunde låta försvara sig i någon mån, såvida nemligen hela vårt skatteväsende i öfrigt stode på samma punkt som på den tid då grundskatterna pålades, eller om dessa räntor fortfarande utginge efter den tidens kronovärde, hvarom de gamla jordeböckerna upplysa. Men man behöfver blott kasta en flyktig blick på den digra propositionen om statsverkets tillstånd och behof för att finna, hurusom folkets direkta och indirekta skatter till den grad stegrats, att ordinarie räntan numera utgör blott en ringa bråkdel af statens intrader, och man må icke föreställa sig att skattejordsegarne äro befriade från de ökade nya skatter, som under de förflutna 200 åren tillkommit. Grundräntorna, som till sitt ursprung utgjorde blott omkring 40 à 80 daler på ett hemman, hafva under tiden undergått en sådan förvandling att de numera utgöra omkring 200 à 400 R:dr R:mt, ehuru jordens bördighet icke i samma proportion ökats. Man finner af riksdags-handlingarne, vid frågan om grundräntornas förvandling till penningar, att dessa räntor höjt sig i värde öfver en million riksdaler från 1855 till 1869, eller, på fjorton år, omkring 16 $\frac{2}{3}$ procent.

Vidare säger man, att grundränteskulden vore för jordegaren destomera *förmånlig* som denne endast behöfde gälda räntan, utan att kapitalet kunde uppsägas. Detta påstående, ehuru detsamma delas af många bland våra klokaste affärsmän, bevisar dock, att dessa icke egnat ringaste

uppmärksamhet åt en så allvarlig sak som denna. Om en skattehemmanssegare t. ex. har en in-tecknad skuld, löpande med 6 procents årlig ränta, hos enskild person; så eger han öfverflytta samma skuld till en hypoteksförening och få densamma amorterad på omkring fyratio år, utan någon tillökning i räntan. Jag frågar då: kan man med något sken af rimlighet påstå, att det skulle vara förmånligare, att denna skuld fortfarande finge qvarstå hos staten? Kan man verkligen med fullt allvar säga, att en slik transaktion icke vore någon fördel, hvarken för landet i sin helhet, eller jordbrukarne i allmänhet? För landet i sin helhet hade man den stora fördelen att en skattejordsegare, som vore qvitt sin grundränta, egde förmåga att i lika grad med den privilegierade jordens egare bispringa landet med uppoffringar i farans stund, då landet hotades af några utomordentliga utgifter för sitt sjelfbestånd; och för den enskilde jordegaren yppade sig tillfälle att genom grundförbättringar bringa sin jord i en högre kultur så att densamma lemnade en större afkastning, Hvarföre det skulle vara lättare för en obemedlad arftagare att lösa en hemmansdel som häftade till staten för grundränta, än om samma hemmansdel vore graverad för ett amorteringslån, är svårt att fatta.

I ena fallet hade den lösande visshet om att *aldrig* blifva qvitt sin kapitalskuld; men i andra fallet hopp om skuldens amortering inom vissa år. Denna tanke synes särdeles lättfattlig; men i Första Kammarens protokoll får man läsa skarpa tvifvelsmål om riktigheten af en sådan kalkyl. Man läser i samma protokoll jemväl: att, om grundräntorna efter 40 års förlopp upphörde, så skulle detta i sjelfva verket icke vara annat än »ett efterskänkande af kapitalet». Detta påstående kan icke bättre vederläggas än om man uppställer en kalkyl som bevisar motsatsen. Om staten öfverflyttar sin egande förmånsrätt till grundräntornas uppbärande på allmänna Hypoteks-banken och från denna bank levereras i kontanta penningar till staten Etthundra millioner riksdaler, har då svenska staten i allt fall skänkt efter hela kapitalet?

På denna fråga måste den högt ärade ledamoten i Första Kammaren svara nej! ehuru han sannolikt måste medgifva, att skattejordsegaren i allt fall på denna väg blifver qvitt från grundskatterna *efter de fyratio åren*. Skilnaden är sålunda ingen annan än den, att en allmän penninginrättning kan med stor fördel göra skattejordsegarne den favör som staten ansåg så förlustbringande för sig.

Nu är frågan sålunda den: skulle det vara förmånligare för staten att allmänna Hypoteks-banken realiserade sina obligationer, för att lemna staten penningarne kontant? Eller vore det icke mera fördelaktigt för staten att utbyta grundräntorna mot räntebärande obligationer? Den

ringaste eftertanke visar att den senare utvägen vore fördelaktigast; ty dymedelst skulle staten undvika att upptaga statslån mot egna obligationer för jernvägars byggande samt understödjande af produktiva företag inom landet.

Men, säger man, staten skulle årligen i fyratio år gå miste om en säker inkomst på en million riksdaler, samt efter nämnda tid förlora sex millioner årligen.

Detta är på visst sätt en sanning; men om staten på ett klokt sätt använde de mottagna obligationerna, så är det icke otroligt att dessa renderade staten vida högre inkomster vid nämnda tid än hvad grundräntorna hittills inbringat; och om staten sedermera, efter räntornas försvinnande, vidtog alla indragningar i embetsverken, som härigenom blefve möjliga, så skulle staten genom minskade utgifter kunna hålla sig skadeslös för den skenbara förlusten, oafsedt den lättnad i debitering, uppbörd och kontroll öfver statens inkomster som af reformen betingades. Med anledning såväl af det nu anförda som ock af de motiver, jag åberopat för min vid 1869 års riksdag afgifna motion, vågar jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen för sin del beslutar:

a) att det må vara egaren till svenska skattejorden tillåtet inom viss bestämd tid lösa sin jord fri från all slags grundränta och kronotionde genom inbetalning till Landtränteriet i länen af ett belopp svarande mot den summa, hvarå räntan utgör sex procent, eller sexton och tvåtredjedels gånger hela den bestämda räntan;

b) att för alla de hemman och lägenheter, hvilkas egare icke inom den utsatta tiden till landtränteriet levererar den på hemmanen och lägenheterna belöpande kapitalskulden, öfverlåtes rättigheten till desamma årliga uppbärande på allmänna Hypotheks-banken, med samma förmånsrätt, Kongl. Maj:ts och Kronan dertill äger, hvaremot samma Hypotheks-bank utfärdar sina med fem procents ränta löpande obligationer å så stort kapitalbelopp, som svarar emot de öfverlåtna grundräntorna och kronotionden;

c) att alla för grundräntorna och kronotionden inflytande kontanta penningar, eller allmänna Hypotheks-bankens obligationer, levereras till Riksgälds-kontoret, för att genom kontorets försorg förvaltas på sätt Riksdagen uti dess reglemente stadgar;

d) att den i Kongl. Maj:ts Proposition om statsverkets tillstånd och behof beräknade inkomst för år 1874 under titel ränta och tionde måtte minskas med en sjettedel af den summa som deruti finnes upptagen, enär denna sjettedel åtgår till grundräntornas amortering under förenämnde år och allt framgent, tills dess desamma blifvit i likhet med amorteringslån liqviderade;

e) att en viss summa af grundränte- och tiondemedlen afsättes för att utbetalas till de jordegare, hvilkas grundräntor och tionde blifvit för särskilda ändamål anvisade att af dessa uppbäras så länge det deremot svarande onus eller besvär af dem utgöres;

f) att icke någon upplåning för statens räkning må företagas mot statsobligationer, utan grundränte- och tiondemedlen, som kontant inflyta i första rummet — samt allmänna hypoteksbankens obligationer i andra rummet — användas till de jernvägsbyggnader som vid innevarande riksdag må kunna beslutas;

g) att, ifall större summor för grundräntor och kronotionde under tiden inflyta än som kunna till jernvägsbyggnader för statens räkning, eller till lån för enskilda jernvägsbyggnader användas, Riksgälds-kontoret bemyndigas att med samma öfverskott uppköpa statens utelöpande obligationer till den kurs som anses med statens fördel förenlig;

h) att bevillningen å skattejorden icke må höjas i och för grundräntornas och kronotiondens borttagande, förrän efter de fyratio år, hvar- under dessa skatter amorteras; samt

i) att Regeringen i underdånig skrifvelse anmodas med allmänna Hypoteksbanken uppgöra de vilkor som för realiserandet af ofvannämnda förslag må kunna erfordras.

Skulle Riksdagen för sin del ogilla det förslag till grundräntefrågans snara lösning, som jag härutinnan framställt och hvaruti det allmännas intresse ställes främst gent emot de skattskyldige jordegarnes fördel, så, och då jag är öfvertygad att många röster inom Andra Kammarerna höja sig för en direkt afskrifning af de på skattejorden hvilande grundräntor och kronotionde, vågar jag vördsamt hemställa:

att Riksdagen ville besluta en viss årlig afskrifning på grundräntor och kronotionde sålunda: att dessa utskyl- der minskas med en tjugonedel om året, samt dymedelst efter 20 års förlopp helt och hållet försvinna, i hvilket afseende den uti Kongl. Maj:ts Proposition om statsverkets tillstånd och behof upptagna titel Ränta och tionde torde för 1874 minskas med en tjugonedel.

Stockholm den 28 Januari 1873.

C. A. Larsson.

Från Östergötland.